

Vejle Ådal

Vingsted – Vork bakker – Ravning

Vingsted Mølle, den genslyngede Vejle Å og stier rundt i Vingsted.

færdslen på tværs af ådalen i forvejen stor. Efterspørgsel på papir ændrer i 1863 kormølleri til træsliberi. Møllen ved Haraldskær Fabrik overtages, og fra 1876 til 1908 fremstiller de to møller også færdigt papir. Møllernes transportbehov får papirfabrikkerne til at gå aktivt ind i jernbaneprojektet mellem Vejle og Vandel. Derfor blev skinnerne lagt tæt på møllerne i Vingsted og ved Haraldskær Fabrik. Papirindustriens historie i Vejle Ådal ophører lidt ind i 1900-tallet, hvor de to møller omdannes til elektricitetsværker. Vingsted Mølle leverer efterfølgende el til Bredsten Elektricitetsværk i godt 40 år. Herefter lukkede

den og blev i 1972 solgt til Egtved Kommune.

100 års idræt i Vingsted

Mange sportspræstationer, sved og ømme muskler er det blevet til, siden amtets skytte-, gymnastik- og idrætsforening holdt sin årsfest her i 1900. Amtsforeningen opkøbte i 1936 ca. 10 tdr. land engjord. Tribuner, boldbaner og friluftsbad voksede frem og senere restaurant, sportshaller, skydebaner og kursusfløj med værelser og undervisningslokaler. Vingsted Hotel og Conferencecenter, som i dag også ligger nabo til landskontorene for DGI, De Danske Skytteforeninger og Sportsfiskeriets

Hus, er årsagen til, at Vingsted ved indgangen til det tredje årtusinde stadig er det vigtigste overgangssted over Vejle Ådal.

Rekreativt knudepunkt

Vingsted er i dag et særdeles attraktivt rekreativt område. Vejle Å er her udgravet til det dobbelte af sin oprindelige bredde og genslynget med store, brede stenstryg. Der er anlagt nye stier, opsat borde og bænke, sheltere og bålpladser. Du kan gå ned i en helt unik undervandskasse og forhåbentlig opleve en vild havørred komme forbi.

Sejlads og fiskeri

Du må sejle med kajak og kano

på Vejle Å fra Tørskind Bro til Vejle fra d. 16.06-31.12. Det kræver gæstemærke, som du kan købe hos VisitVejle.

Du må fiske på udpegede steder langs Vejle Å, bl.a. på den strækning af Vejle Å, som er genslyngt, bortset fra arealet ved undervandskassen. Fiskekort og regler fås ved henvendelse til VisitVejle.

På cykel til området

De regionale cykelruter nr. 35 og 36 går til Vingsted.

Telt- og shelterpladser

Der er telt- og shelterpladser ved Vingsted Mølle, Ravning Station og jernaldermiljøet. Se kortet.

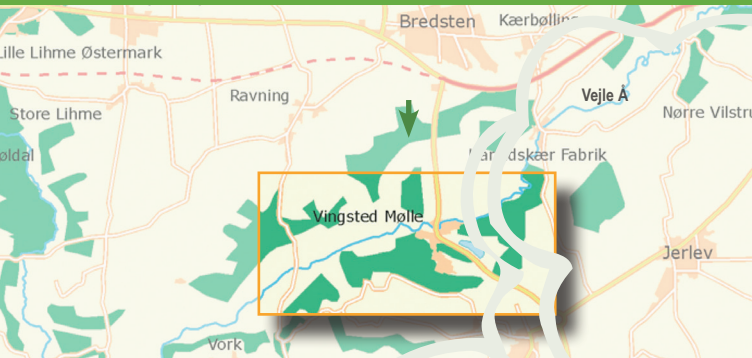
Forsidefoto: Ole Malling

Plaskeområde ved den genslyngede å i Vingsted.

Vidste du, at ...?

Valdemar Atterdag påbød i 1356 "at vandet ikke måtte løbe i havet uden forinden at have tjent samfundet til nytte". Mindst 35 vandmøller har gennem tiden udnyttet vandkraften i Vejle Å. Dambrugene har nu overtaget møllehjulenes brug af vandet. Vejle Ådal-systemet har i dag 25 aktive dambrug, hvilket er den største koncentration af dambrug i landet.

Vejle Ådal

Et dramatisk landskab med mange bakker, søer og moser træder frem i den centrale del af Vejle Ådal, hvor Vork Bakker ligger. Her ser du i landskabet synlige spor fra isens dynamiske bevægelser. Kolde og varme perioder har afløst hinanden, og isen rykkede derfor frem og smeltede tilbage. I sin fremrykning skubbete den bakker op foran sig, og sand, grus, ler og løsrevne isblokke kom til at forme bakkerne og de urolige partier af dalbunden. Dødis har formet de mange søer og moser i området. Dødis var klumper af is, der brækkede af gletsjeren,

da den begyndte at smelte tilbage. Smeltevandet førte en masse sand og ler med, der dækkede dødisklumperne, og derfor smeltede de meget langsomt. Der, hvor isen var, kunne der ikke falde sand og ler ned, så da dødisklumpen til sidst smeltede, var der tomt på dens plads. Lavningen, det efterlod, kalder vi et dødishul. Hvis der var mange af disse 'døde' isklumper i et område, er landskabet i dag småbakket med mange vandfyldte søer og moser – præcis sådan som du ser det ved Vork Bakker.

Udgivet af Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Vejle Kommune, dec. 2009. Genoptrykt februar 2018.

Det meget bakkede landskab ved Vork Bakker ses tydeligt på kurvekortet.

Vork Bakker

Mellem Ødsted og Ravning er et smukt og stærkt kuperet landskab. På en afsats midt mellem dalbund og plateau ligger en mosaik af småskove, stejle overdrev, søer og moseområder, og i læ af bakker og træer ligger lune oaser af solbeskinnede og græssede skråninger. Vork Bakker var for 100 år siden et samfund med 50 gårde og huse spredt rundt i bakkerne. Mange familier var fattige, og først i midten af 1970'erne kom der elektricitet i de sidste hjem. Kun et enkelt heltidslandbrug har overlevet. I stedet er der nu indrettet kursusjendomme, spejderlejre og lystejeendomme

i mange af områdets bygninger. Små grusveje er stadig eneste adgang til at opleve denne særlige del af Vejle Ådal.

Ravning

Ravning ligger på kanten af ådalen mellem de dyrkede marker på plateauet og engene i dalbunden. Ved udskiftningen i 1785 forblev de fleste gårde i Ravning inde i landsbyen, hvor de har ligget i århundreder. Hegn, diger og veje stråler karakteristisk i stjerneform ud fra byen og danner skel mellem jorderne. I kontrast til landsbyens stærkt opdeltte jorde ligger hovedgården Kjeldkær, der

Hulveje fører ned til engene.

kendes tilbage fra 1300-tallet. Her er landskabet åbent og næsten uden hegn. Hovedgården ejede det hele, og der var derfor ikke behov for at markere en opdeling af ejerskabet mellem de enkelte marker.

Historiske overfartssteder

Ved Vingsted snævrer ådalen ind. Her, hvor man kunne nøjes med at krydse 200 m blød dalbund, har der været vadested langt tilbage i tiden. Våbenofringer i Vingsted Sø fra ældre jernalder fortæller om stedets betydning dengang. Jernaldermiljøet er i dag levendegjort ved Vingsted, hvor et historisk

værksted med rekonstruerede gårde og huse viser et landsbymiljø fra ældre jernalder. Fra samme tid er tilflugtsborgen Troldborg Ring, der rejser sig strategisk på kanten af ådalen ved Ravning. Fra både nord og syd skærer hulveje sig ind i de stejle skrænter ned mod Ravning Enge. Netop hvor hulvejene ender, begynder det 760 m lange broanlæg – Ravningbroen, som Harald Blåtand i 979/80 lod opføre tværs over ådalen.

Fra kornmølle til papirindustri

En af ådalens første vanddrevne møller, en kornmølle, blev opført i Vingsted i 1300-tallet. Her var

Mange skoleklasser kommer på lejrskole i jernaldermiljøet, og alle er velkomne til at gå en tur i området.

Offersøen ved Vingsted, gul rute 6.

Scan koden, og få mere information om naturen og vandreture i Vejle Kommune.

Ser du noget, som ikke er som det skal være, kan du give os besked på appen 'Giv et praj'

Få overblik over dine muligheder for et aktivt friluftsliv, vandreruter og overnatning i det fri m.m., og download turfoldere på www.vejle.dk eller visitvejle.dk. For booking af sheltere, se udeliv.vejle.dk, og for naturvejledning, se okoloariet.dk.

DGI's hovedkontor i Danmark ligger i Vingsted, og det gør Sportfiskeriets Hus også.

Ture i området

Det meste af området er privatejet og anvendes til land- og skovbrug. Fem turforslag er ikke afmærkede og er lavet i samarbejde med lodsejerne. Fire ruter ved Vingsted er afmærkede.

Naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel gælder.

Du må:

- cykle og gå på veje og stier i det åbne land
 - cykle og gå på veje og stier i privat skov fra kl. 6 til solnedgang
 - gå uden for stierne og færdes om natten på offentlige arealer.
- Hunde skal føres i snor.

Shelterplads ved Vingsted Mølle. Du kan booke shelters i Vejle Kommune på udeliv.vejle.dk.

1 Ravingbroen – Troldborg Ring – Ravningskov. 3,5 km tur. På Raving Station fortæller en udstilling om Ravingbroen, og en dæmning over dalen viser broforløbet. Fra p-pladsen ved bakketoppen fører en sti til Troldborg Ring. Grusvejen gennem Ravningskov går forbi bronzealderhøjen Molbohøj, følger gamle engveje kranset af diger med stævnedede hasler, og går ad dybe hulveje til engene.

2 Vork Bakker – Ødsted Skov – Bindeballestien. 8 km tur gennem skræntskovene i Ødsted Skov og udkanten af Vork Bakker med slugter, bakketoppe og udsyn. Turen krydser ådalen på det bre-

deste sted af vejen, som blev anlagt sammen med jernbanen i 1897. På Bindeballestien ligger englodderne adskilte af grøfter og hegn, og den gamle læsserampe ved Teglgård Vingaard vidner om transport af mergel.

3 Vingsted – Haraldskær Fabrik 5,5 km tur – går forbi Kjeldkær hovedgård, der er genopført i 1991 efter en brand. I Vingsted ligger kartoffelmelsfabrikken fra 1916, som i dag bruges af Vingstedcentret til lejrskoleophold.

4 Dronningens Mose – Haraldskær Fabrik. 4,5 km tur forbi rekonstruerede jernalder-

Illustration af Ravingbroen.

gårde, ad skovveje og videre ad Vandelbanens spor. I Vingsted passerer et af ådalens største dambrug. Turen går tæt forbi mosen, hvor man i 1835 fandt et 2.500 år gammelt moselig, Dronning Gunhild. Moseliget kan i dag ses på Vejle Museum.

5 Ødsted Kirke – Fjeldene 6 km tur langs kanten af Fjeldene med flotte udsigter. Undervejs ses den middelalderlige Ødsted Kirke. Den er bygget af frådsten, som sikkert er hentet lokalt i ådalen.

6 Vingsted Sø – Jernaldermiljøet 2,5 km afmærket tur rundt i jernaldermiljøet og forbi Vingsted

Lejrplads, madpakkehus og borde og bænke ved Raving Station.

I dag er Vingsted Sø offermose for jernaldermiljøet, men gemmer også våbenofre tilbage fra ældre jernalder. Frederik d. VII's kanal fra 1861 – et forsøg på at tørlægge søen for at finde de ofrede våben – kan endnu ses.

7 Ødsted Skov 2,3 km afmærket tur. Går igennem Ødsted skov og ned i Vejle Ådal. Krydser åen og fortsætter ad Bindeballestien over Vingstedvej og videre rundt om den genslyngede Vejle Å.

8 Vingsted Conference Center 1,5 km afmærket tur. Går forbi den genslyngede del af Vejle Å,

passerer Vingsted Mølle, krydser Vingstedvej og viser rundt om boldbanerne v. Vingsted Hotel og Conferencecenter.

9 Vingsted Mølle 0,8 km afmærket tur. Går forbi Sportsfiskeriets Hus og den genslyngede Vejle Å. Turen giver et fint indtryk af det rekreative knudepunkt i Vingsted med den genslyngede Vejle Å, shelterplads, borde og bænke og undervandskasse, hvor du kan studere livet i åen.

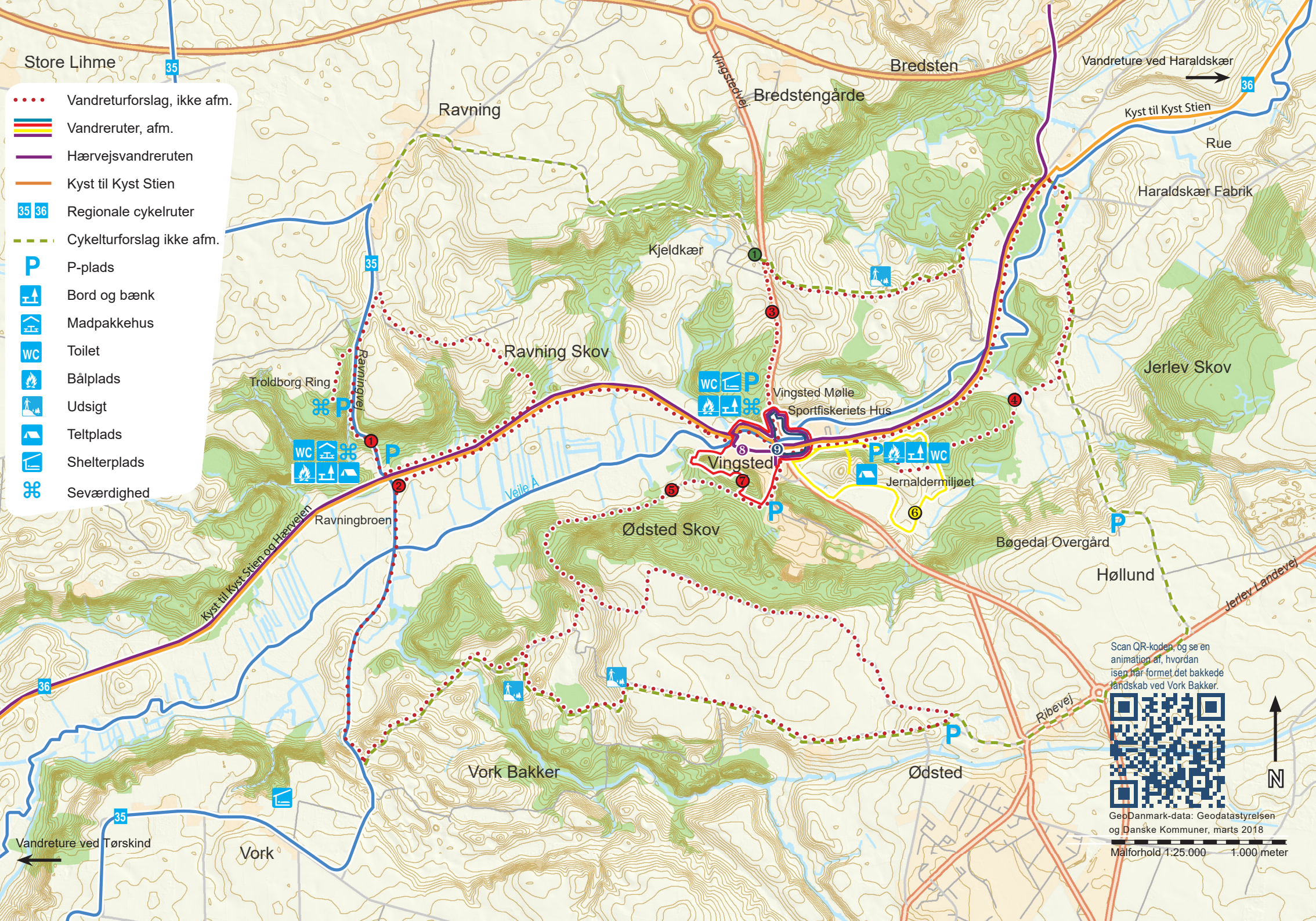
10 Raving – Vork – Haraldskær Forslag til flot cykeltur på tværs af ådalen med flotte udsigter undervejs, ca. 16 km.

Undervandskasse i Vingsted – her kan du studere livet i Vejle Å, og er du heldig, ser du en havørred.

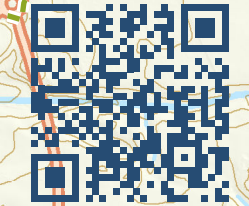

Store Lihme

- ⋯ Vandretursforslag, ikke afm.
- Vandreruter, afm.
- Hærvejsvandreruten
- Kyst til Kyst Stien
- Regionale cykelruter
- Cykeltursforslag ikke afm.
- P P-plads
- Bord og bæk
- Madpakkehus
- Toilet
- Bålplads
- Udsigt
- Teltplads
- Shelterplads
- Seværdighed

Scan QR-koden, og se en animation af, hvordan isen har formet det bakkede landskab ved Vork Bakker.

GeoDanmark-data: Geodatastyrelsen og Danske Kommuner, marts 2018

Målforskel 1:25.000 1.000 meter

